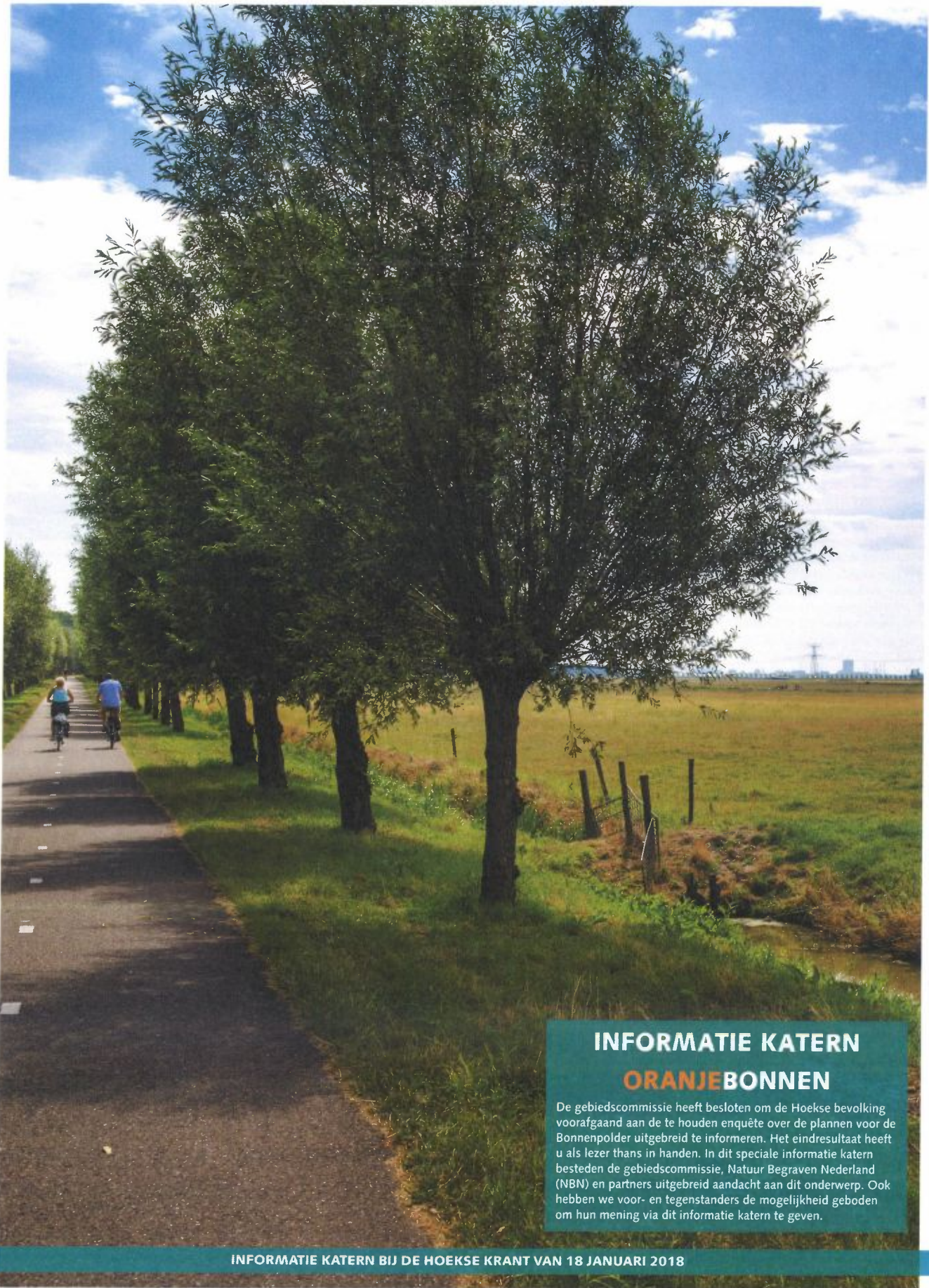

PROJECT ORANJEBONNEN

INFORMATIE KATERN

ORANJEBONNEN

De gebiedscommissie heeft besloten om de Hoekse bevolking voorafgaand aan de te houden enquête over de plannen voor de Bonnenpolder uitgebreid te informeren. Het eindresultaat heeft u als lezer thans in handen. In dit speciale informatie katern besteden de gebiedscommissie, Natuur Begraven Nederland (NBN) en partners uitgebreid aandacht aan dit onderwerp. Ook hebben we voor- en tegenstanders de mogelijkheid geboden om hun mening via dit informatie katern te geven.

INFORMATIE KATERN BIJ DE HOEKSE KRANT VAN 18 JANUARI 2018

Informatie van de gemeente:

Wat gebeurt er straks wel en niet in de polders?

De gebiedsontwikkeling in de Oranjabuitenpolder en de Bonnenpolder kent een lange geschiedenis. Tot 2012 waren er vooral plannen met grootschalige projecten en ontwikkelingen. Die plannen gingen om allerlei redenen niet door, zoals bezuinigingen vanuit het Rijk.

Nieuwe aanpak

Rond 2012 koos de gemeente Rotterdam een nieuwe benadering: de ontwikkeling in de twee polders moest een gebied opleveren met ruimte voor natuur, recreatie en agrarische bedrijven, in nauw overleg en vooral nauwe samenwerking met de huidige gebiedscommissie en de bewoners en ondernemers.

Tegelijk sprak de gemeente met de toenmalige stadsregio Rotterdam af om meer en betere recreatieve en ecologische verbindingen te maken tussen Midden-Delfland en de kust. De verstedelijking rukt op en dan is het belangrijk om groene open gebieden te beschermen, zoals in de twee polders.

Vier nieuwe doelstellingen

Met de nieuwe benadering kreeg het gemeentelijke project Oranjabonnen vier nieuwe doelstellingen: vergroten van de groenbeleving, versterken van de biodiversiteit, versterken van (agrarisch) ondernemerschap en realiseren van een sterk imago voor Oranjabonnen. Dit wordt bereikt door: een actief lokaal netwerk voor doorlopende ontwikkeling in het gebied, een aantal levensvatbare initiatieven die die ontwikkeling ondersteunen en een nieuw bestemmingsplan dat de ruimte biedt om de initiatieven ook echt uit te voeren.

Inmiddels zijn al allerlei veranderingen zichtbaar. Er zijn nieuwe fietspaden en struinpaden langs de Oude Spui aangelegd en een kraamkamer voor vissen. Ook zijn er bruggen over het Oranjekanaal en de Hoekse Lijn gekomen.

De eerste stappen

De nieuwe benadering is vastgelegd in een Ambitiedocument (2013) en het Ontwikkelplan (2016). In die documenten staan de eerste ideeën van de gemeente, bewoners en ondernemers over de ontwikkelingsmogelijkheden in het gebied. De belangrijkste wensen waren initiatieven die de lokale economie verbeteren, de recreatiemogelijkheden uitbreiden en biodiversiteit en natuur in beide polders verder ontwikkelen. Voor meer informatie: <https://www.rotterdam.nl/wonen-leven/oranjabonnen/Ontwikkelplan-Oranjabonnen-definitief-oktober.pdf>

Al snel kwamen de eerste lokale ondernemers met initiatieven voor de beide polders: van outdoor-activiteiten met horeca tot agrarische en leerzame projecten zoals een voedselbos. Eind 2016 waren er zeven ondernemers met de gemeente in gesprek om te bekijken hoe zij hun plannen ook echt konden uitvoeren. De initiatiefnemers helpen met de gesprekken ook gelijk het bestemmingsplan in te richten.

Natuurontwikkeling en natuurbegraven

Natuurontwikkeling was een lastiger onderdeel: uit eerdere plannen bleek onder meer dat de kosten hoger waren dan de gemeente en de partners met wie zij samenwerkten konden dragen. Daarom was de grote bijdrage vanuit het Rijk ook zo belangrijk.

In 2016 bleken Natuurbegraven Nederland (NBN), Zuid-Hollands Landschap en Natuurmonumenten interesse te hebben in natuurontwikkeling en natuurbegraven in Hoek van Holland. In het zakelijke model van NBN worden die twee gecombineerd. Het idee van natuurbegraven roept veel reacties op bij mensen in de omgeving.

Overleg en belangen

Toen NBN haar plannen aankondigde, heeft de gemeente duidelijk gemaakt geen besluit te nemen om het plan bijvoorbeeld al meteen op te nemen in een bestemmingsplan. Eerst wilde zij dat de initiatiefnemers met bewoners in overleg gingen. NBN is gevraagd te onderzoeken welk plan naar hun idee het best aansluit bij de verschillende belangen. NBN organiseerde hiervoor tussen september en november 2017 een aantal avonden waarin bewoners hun mening en ideeën hebben ingebracht. Ook de gemeente was aanwezig om haar belang aan te geven. Zij ziet bijvoorbeeld kansen om de zo gewenste nieuwe fiets- en wandelroutes door het gebied nu eindelijk wel te realiseren. Dit was eerder niet mogelijk omdat met de huidige eigenaren geen overeenstemming kon worden bereikt.

Planbeoordeling

Met de opbrengst van de bewonersbijeenkomsten heeft NBN nu een voorstel gemaakt voor natuurontwikkeling en natuurbegraven in Hoek van Holland. De gemeentelijke projectgroep Oranjabonnen beoordeelt het plan. Eind januari 2018 stuurt het projectteam een gedetailleerde beschrijving van die beoordeling met een advies voor het vervolg naar de gebiedscommissie. Die beschrijving is dan voor iedereen via de website van de commissie te bekijken. Hieronder worden alvast een paar punten genoemd die goed passen en die minder goed passen. In het advies is een uitgebreide toelichting op deze punten te vinden.

Past goed:

- De Bonnenweg wordt opgeknapt en wordt goed bereikbaar voor fietsers, voetgangers en ruiters.
- Er komen meer fiets-, wandel- en struinpaden op verschillende plekken in de Bonnenpolder.
- De Rel wordt verbreed en krijgt natuuvriendelijke oevers.
- Het stuk afgegraven Bonnendijk wordt hersteld.
- De kenmerkende smalle strokenverkaveling en het slotenpatroon van de Bonnenpolder blijven grotendeels behouden.
- De polder behoudt over het algemeen zijn open karakter.
- Private partijen investeren in nieuwe recreatieve groene gebieden.

Past minder goed:

- In omvang is het plan een grote verandering in de polder, terwijl de wens uitgaat naar kleinschaliger aanpassingen.
- De toevoeging van een strook bos tast de openheid van de Bonnenpolder voor een deel aan.
- Dit laatste was ook een argument om juist geen natuurbegraafplaats in de Bonnenpolder toe te staan.
- Het is nog niet duidelijk welke effecten de natuurbegraafplaats heeft op bijvoorbeeld grondwater en waterkwaliteit.

Besluitvorming

De gemeentelijke projectgroep legt het advies voor reactie voor aan de gebiedscommissie Hoek van Holland. De gebiedscommissie wil voordat zij een reactie geeft eerst van bewoners weten hoe zij tegen het plan aankijken. Dit gebeurt met een enquête. Nadat de uitslag van de enquête bekend is, zal de gebiedscommissie reageren.

Het advies van de projectgroep en de reactie daarop vanuit de gebiedscommissie gaan naar het college van B en W. Het college besluit dan of het plan voor natuurontwikkeling en natuurbegraven mee kan gaan in het opstellen van het nieuwe bestemmingsplan.

Het nieuwe bestemmingsplan kan dan verder worden afgerond en komt voor advies bij de gebiedscommissie Hoek van Holland op de agenda. Daarna moeten zowel het college van B en W als de Rotterdamse gemeenteraad instemmen met het bestemmingsplan.

Stadsontwikkeling

Doe mee aan de enquête van de gebiedscommissie

Geef uw mening over de Hoekse polders

Volgende week ontvangen 2.000 Hoekenezen steekproefsgewijs een uitnodiging voor een enquête. Het onderwerp: de plannen voor natuurontwikkeling gekoppeld aan natuurbegraven in de Bonnenpolder (Oranjebonnen = Oranjabuitenpolder en Bonnenpolder). De enquête is een initiatief van de gebiedscommissie. Wij willen hiermee de mening peilen van zoveel mogelijk inwoners, vóór -en tegenstanders. Aan de actiegroep "Zorgen om de Bonnen" is een eigen pagina toegewezen. In dit katern van de Hoekse Krant leest u wat er in de polders speelt. Naast de cluster Stadsontwikkeling van de gemeente komen de initiatiefnemers Natuurbegraven Nederland, Natuurmonumenten en Zuid-Hollands Landschap aan het woord. Ook geven voor- en tegenstanders hun visie. Met deze informatie kunt u zelf uw standpunt bepalen. Valt de uitnodiging bij u in de brievenbus? Doe mee en vertel ons uw mening! Daarmee helpt u ons om een afgewogen advies te geven aan het college van B en W.

Ontwikkelingen in de Oranjabuitenpolder (OBP) Door allerlei omstandigheden heeft de ontwikkeling van de Oranjabuitenpolder feitelijk tot 2010 stilgelegen. Daarna zijn in de OBP langzaam maar zeker stappen gezet. Zo is de toegankelijkheid van deze polder drastisch verbeterd. Aan de westzijde ligt een brug over het Oranjekanaal, de gemeente heeft fietsbruggen richting Westland en Maeslantkering aangelegd en is er een route naar Maassluis opgesteld. Het Hoogheemraadschap Delfland heeft parallel aan het Oranjekanaal een prachtige vispaaiplaats ingericht en diverse partijen hebben nieuwe ontwikkelingsplannen ingediend, waaronder het oprichten van een paardenstoeterij.

In tegenstelling tot de ontwikkelingen in de OBP heeft de ontwikkeling van de Bonnenpolder (BP), ondanks allerlei initiatieven, vrijwel stilgestaan. In navolging van eerdere gebiedsvisies en andere afspraken heeft de gebiedscommissie in het gebiedsplan 2014-2018 de ambitie opgenomen om de BP, met behoud van het groene en open

karakter, te ontwikkelen. Met onder andere de ambitie om de toegankelijkheid van de polder te verbeteren en het waterbeheer te optimaliseren. Verder ook om de ruimte te creëren voor de ontwikkeling van kleinschalige toeristische ondernemingen zoals B&B-faciliteiten en de ontwikkeling van bio-agricultuur. In de bijdrage, op de pagina hiernaast, van de gemeente zet Stadsontwikkeling één en ander nog eens duidelijk op een rij.

Helaas is van al deze ambities tot op heden niets terechtgekomen. Het heeft weinig zin om te discussiëren over het hoe en waarom, want dat verandert niets aan de huidige situatie. Hierbij spelen de beschikbare financiën, hoe dan ook, altijd een belangrijke rol. Een realiteit waar we niet omheen kunnen. Belangrijker is om nu naar de toekomst te kijken. Ongeveer een jaar geleden is Natuurbegraven Nederland (NBN) in beeld gekomen. Deze organisatie wil samen met

Natuurmonumenten en Zuid-Hollands Landschap circa 128 hectare landbouwgrond in de BP kopen van de huidige eigenaar. Dit met als voorwaarde dat ongeveer 30 van deze 128 hectare, een natuurbegraafplaats mag worden aangelegd. Op pagina 4, 5, 6 en 7 leggen NBN en haar partners de plannen uit.

Waarom houdt de gebiedscommissie een enquête? Om hun plannen te kunnen uitvoeren, hebben de drie initiatiefnemers een vergunning van de gemeente nodig. Hiervoor moeten zij voldoen aan legio (milieu)eisen. Maar bovenal is een wijziging van het bestemmingsplan voor de polder nodig. En daar gaat het nu in eerste instantie om. In maart 2018 wil de gebiedscommissie aan het college van B en W advies uitbrengen over de invulling van het nieuwe bestemmingsplan voor de Hoekse polders. NBN heeft in 2017 twee openbare inloopavonden in de Hoekstee georganiseerd om de Hoekse bevolking over de plannen te informeren. Deze

bijeenkomsten zijn redelijk goed bezocht, door vóór -en tegenstanders. Toch hebben we als gebiedscommissie een bredere basis nodig om een afgewogen advies aan het college te kunnen uitbrengen. Vandaar de enquête. We organiseren die niet zelf. Dat doet het bureau Onderzoek & Business Intelligence (OBI) van de gemeente. Ongeveer tweeduizend Hoekenezen ontvangen een uitnodiging om de vragenlijst online in te vullen.

Geef uw mening

Wij hopen dat u ons wilt helpen. Daarom roepen wij u op om, indien u tot de geënquêteerden behoort, mee te doen. Uw mening is voor ons belangrijk om u te kunnen vertegenwoordigen!

Namens de gebiedscommissie Hoek van Holland, Klaas de Koning, voorzitter

Colofon

'Project OranjeBonnen' is een bijzondere uitgave in opdracht van de Gebiedscommissie Hoek van Holland.

Achtergrond foto pagina's 9, 10, 11 en 12: Marc Vermeulen.

Overige foto's: PR

Opmaak, druk en verspreiding geheel verzorgd door Uitgeverij West Media bv

Stokdijkkade 10, 2671 GW Naaldwijk
0174-624212, www.uitgeverijwestmedia.nl

Plattegrond Project OranjeBonnen

NATUURGEBIED IN DE BONNEN

Meer natuurvariatie in Hoek van Holland

De Bonnenpolder staat op het punt te veranderen. Daarmee wordt het er alleen maar mooier en gevarieerder op. Het natuurgebied blijft open en groen, en wordt bovendien toegankelijk gemaakt voor zowel fietsers als wandelaars. Je geniet er straks van bloeiende bloemen in de polder, jonge duinen aan de bosrand of een jagende grote zilverreiger aan de oever van de poldersloten. Stichting Het Zuid-Hollands Landschap, Natuurmonumenten en Natuurbegraven Nederland willen er samen met jou voor zorgen dat de polder niet versnipperd raakt of volgebouwd wordt. Alleen dankzij deze gezamenlijke investering kunnen ook de komende generaties blijven genieten van al het moois dat de Bonnenpolder te bieden heeft.

In het kort

- 128 hectare nieuwe natuur direct aan het Staelduinse Bos;
- De polder blijft open en cultuurhistorische elementen worden hersteld;
- Behoud van het landschap met meer ruimte voor bloemen, insecten en vogels;
- 30 hectare wordt natuurbegraafplaats waar mensen zelf hun laatste rustplaats uitkiezen;
- De polder wordt beter toegankelijk voor recreatie met 11 km nieuwe wandelpaden en 4 km nieuwe fietspaden;
- Het gebied blijft autoluw; Hoeve Rijckevorsel open voor publiek (horeca, natuurspeeltuin, landwinkel met streekproducten).

Garantie voor een open en groene polder

Arjan van den Heuvel

In dit drukke deel van Nederland halen veel stedelingen hun 'groene hart' op in de schaarse natuurgebieden die onze provincie rijk is. Want slechts 6 procent van Zuid-Holland is beschermde natuur. Het open en groen houden van de Bonnenpolder is al lange tijd een grote wens van de gemeente, de provincie en zeker ook de inwoners van de regio.

Een wens die dankzij de samenwerking tussen Stichting Het Zuid-Hollands Landschap, Natuurmonumenten en Natuurbegraven Nederland binnen handbereik komt. Want doordat Natuurbegraven Nederland hier een stuk grond van 128 hectare heeft kunnen aankopen, kan de natuur bij het Staelduinse Bos in één keer met een groot stuk uitgebreid worden. "Een

unieke kans, waar mijn hart sneller van gaat kloppen!", zegt Arjan van den Heuvel, Regiohoofd bij Stichting Het Zuid-Hollands Landschap en beheerder van het Staelduinse Bos. "En bovendien broodnodig, want de enige manier om dit karakteristieke en eeuwenoude polderlandschap veilig te stellen voor later, is door het per direct als natuurgebied te gaan beschermen.

Net als wij, wil ook Natuurbegraven Nederland de natuurwaarden in het gebied vergroten en zorgen voor zoveel mogelijk natuurvariatie. Dankzij hun investering, én door begraven in de natuur op een deel van deze grond mogelijk te maken, zien wij dat onze jarenlange wens financieel haalbaar wordt. Dus laten we dat samen gaan doen, want zo'n kans krijgen we maar één keer."

Meer bloemen, bijen en vogels

In nauwe samenwerking met bewoners, lokale ondernemers en belangenorganisaties zijn we tot een plan gekomen van totaal 128 hectare nieuwe natuur in de Bonnenpolder (dat is ruim 250 voetbalvelden). Die ruimte biedt veel potentie om meer natuur te creëren en zo verschillende dier- en plantensoorten weer ruimte te geven. Logisch dus, dat boswachters zich hardmaken voor dit plan. "Stel je voor dat je straks wandelt tussen

bloeiende bloemen in de open polder. Bij de brede boerensloot hoor en zie je van alles zoemen en kwaken. Vanuit de Bonnenpolder wandel je zo naar het naastgelegen Staelduinse Bos waar je in de zomer geniet van het gezang van bosvogels of in de herfst tientallen soorten paddenstoelen uit de grond ziet schieten. Een plek waar je straks in alle rust kunt genieten", vertelt gebiedsmanager van Natuurmonumenten Dirk Kunst enthousiast.

In het plan wordt het Staelduinse Bos gemiddeld 125 meter verbreed met meer bos en duin (zie grote plattegrond). Doordat natuurboeren de akkers en graslanden gaan beheren, blijft het open landschap behouden. De bestaande kreek dwars door het gebied krijgt brede, natuurvriendelijke oevers, en de deels vergraven dijk rond de Grote Bonnen wordt weer in de oude vorm hersteld. Dit alles zorgt voor

viinders, bijen, en bloeiende kruiden, waardoor het er straks prachtig fietsen en wandelen is.

Kees Hendriks: "Als enthousiast lid van de Vrienden van het Staelduinse Bos durf ik te dromen van borden langs de weg met daarop: 'Recreatiegebied Staelduin-Bonnenpolder'. Een fraai, toegankelijk en afwisselend natuurgebied. Tweënhalf maal zo groot

als het huidige Staelduinse Bos, met ook nog groene verbindingen richting Maassluis en Noordzee." Het Staelduinse Bos is de zuidelijke toegangspoort van het nieuwe Nationaal Park Hollandse Duinen. Stichting Het Zuid-Hollands Landschap is beheerder van het Staelduinse Bos en dus buurman van de Bonnenpolder; deze stichting is straks ook de beoogd beheerder van het gehele gebied.

Zuid-Hollands Landschap

Natuurmonumenten

natuurbegraven
nederland

Vul de enquête in!

"Het is ontzettend belangrijk om je mening te geven over het plan, óók en juist wanneer je het er mee eens bent. Want alleen dan kan de gebiedscommissie haar advies aan de gemeenteraad goed onderbouwen", aldus Dirk Kunst van Natuurmonumenten. "Dit plan inclusief natuurbegraven is misschien de laatste kans om de Bonnenpolder open en groen te houden. Deze kans mogen we toch niet laten schieten?"

Wandelen en fietsen door de polder

Het Staelduinse Bos is één van de weinige grote groengebieden in de omgeving en is dan ook geliefd onder wandelaars, hardlopers, fietsers en schoolklassen. En biedt met alle verbeteringen straks nog meer rust en ruimte. "Door de Staelduinen te verbreden, gaat het bestaande fietspad straks dwars door het bos. Hier roffelt de grote bonte specht je tegemoet!", legt beheerder Arjan van den Heuvel opgetogen uit.

Vanuit het Staelduinse Bos kunnen bezoekers straks uitzwermen langs nieuwe paden in het nieuwe duinbos en over struinpaden in de Bonnenpolder. Arjan: "We krijgen er dus een mooi stuk natuur bij waar mensen in alle rust kunnen genieten. Bovendien komt er een nieuw fietspad aan de noordkant van het Staelduinse bos richting Hoek van Holland; een langgekoesterde wens die uitkomt!"

Dichtbij en bereikbaar

Naast de bestaande parkeerplaatsen aan de oost- en noordzijde van het gebied, komt er aan de westkant van het gebied, aan de rand van het nieuwe duinbos, een nieuwe parkeerplaats die opgaat in de natuur. Daarmee is het hele gebied ook goed bereikbaar voor bezoekers die met de auto komen. Midden in het oude landschap staat de Hoeve Rijkevorsel. Deze oorspronkelijke boerderij blijft behouden. Hier is plaats voor milieu-educatie, natuurspeeltuin voor kinderen, horeca en een landwinkel met streekproducten. Een leuke plek voor fietsers en wandelaars om even uit te rusten van hun tocht door de natuur!

Natuur, recreatie en (eeuwige) rust

Naast nieuwe natuur en herstel van cultuurhistorische elementen, komt er in 30 van het 128 hectare grote natuurgebied de mogelijkheid om begraven te worden. Natuurbegraafplaatsen zijn in de eerste plaats gewone natuurgebieden, die als ieder ander natuurgebied worden ingericht en beheerd, maar dan met een bijzondere extra functie. De natuur bepaalt op welke plekken en manieren een natuurgraf mogelijk is, en elk natuurgraf wordt op zo'n manier aangelegd dat de natuur zich zo snel mogelijk herstelt. Onderzoek van de Wageningen Universiteit laat zien dat natuurbegraven geen verstorend effect heeft op natuurwaarden.

De natuurbegraafplaats in de Bonnenpolder wordt dus een bijzonder onderdeel van het natuurgebied, gewoon toegankelijk via paden. Als enige gedenkteken is er een liggende onbehandeld houten boomschijf die opgaat in de natuur, zodat niets afleidt van het ervaren van de natuur. Daardoor heeft het een compleet andere sfeer en uitstraling dan een reguliere begraafplaats. Bovendien wordt er niet meer dan 10 procent van de 30 hectare gebruikt voor het maken van natuurgraven.

Meer weten?

Meer weten? Prof. Frank Berendse, expert op het gebied van natuur in Nederland, vertelt in een video op www.natuurindebonnen.nl welke kansen hij ziet voor de Bonnenpolder.

Drie misverstanden over natuurbegraven in de Bonnenpolder

Er bestaan een aantal misvattingen over de Bonnenpolder en natuurbegraven. Op de site www.natuurindebonnen.nl vind je ze allemaal onder het kopje 'veelgestelde vragen'. Hier de drie belangrijkste.

Misverstand 1

Een natuurbegraafplaats zorgt voor verontreinigd water

"Nee hoor", zegt toxicoloog Martin van den Berg van de Universiteit Utrecht. "Onderzoek naar de waterkwaliteit in de buurt van begraafplaatsen heeft laten zien dat er geen effect is. Indien er schadelijke stoffen in het lichaam aanwezig zijn, hebben de meeste daarvan het lichaam al voor het overlijden verlaten." Uit onderzoek van TNO uit 2015 blijkt dat natuurbegraven zelfs de meest duurzame vorm van een uitvaart is.

Misverstand 2

Als alle begraafplekken vergeven zijn, wordt de natuurbegraafplaats uitgebreid

"Zeker niet", aldus Roy van Boekel, Natuurbegraven Nederland. "In het bestemmingsplan wordt 30 hectare voor natuurbegraven aangegeven, met maximaal 10.000 plekjes. En daar blijft het bij. Dat klinkt veel, maar dan hebben we het wel over een periode van 30 tot 40 jaar. Bovendien gaan alle graven snel op in de natuur, zodat je steeds maar enkele natuurgraven zult zien. Zo geniet je volop van de natuur zonder dat je wordt afgeleid." Er komen geen natuurgraven in het Staelduinse Bos.

Roy van Boekel

Misverstand 3

Op een natuurbegraafplaats heerst een grafstemming

Dirk Kunst, Natuurmonumenten: "Ik zal heel eerlijk zeggen dat ik wat sceptisch was voordat ik aan dit plan begon. Dus ben ik op een bestaande natuurbegraafplaats gaan wandelen. En ik kan je vertellen: daar heerst alles behalve een grafstemming. Ik genoot juist van de natuur, van de bloemen die ik zag en van de vogels die ik hoorde. Je vergeet dat je op een natuurbegraafplaats loopt. Dus een grafstemming? Nee, pure stemmingmakerij."

Mee op excursie?

Ben je benieuwd hoe een natuurbegraafplaats er eigenlijk uitziet? Dat kan. In het land zijn al meerdere natuurgebieden waar het mogelijk is om een laatste rustplaats te kiezen. Speciaal voor inwoners van Hoek van Holland en omstreken organiseren wij bus-excursies naar Maashorst in Brabant. Deze zijn op zaterdag 27 januari en zaterdag 3 februari. Mail voor meer informatie en om te reserveren naar contact@natuurindebonnen.nl

In het grasland bloeien de pinkster- en paardenbloemen. Deze trekken vlinders, bijen en andere insecten aan.

Natuurbegraven wordt mogelijk in het nieuwe duinbos en de te herstellen dijk in de Bonnenpolder.

← Hoek van Holland

Agenda-tip

Stichting Het Zuid-Hollands Landschap, Natuurmonumenten en Natuurbegraven Nederland lichten de plannen graag persoonlijk toe. Kom woensdag 24 januari tussen 17:00 en 21:00 uur naar de Hoekstee of zondag 28 januari tussen 11:00 en 16:00 uur naar het bezoekerscentrum in het Staelduinse Bos. Kom gerust langs en bekijk de maquette van het plan!

De sloot wordt verbreed, met natuurvriendelijke oevers. Je ziet meer vogels, libellen en mogelijk kun je hier in de toekomst kanoën.

Er komt 11 kilometer wandelpad en bij in het gebied.

Meer weten?

- Lees meer over het plan op www.natuurindebonnen.nl;
- Stel je vragen tijdens de inloopavond op 24 januari in de Hoekstee en 28 januari in Bezoekerscentrum Staelduinse Bos;
- Vragen? Stel ze via contact@natuurindebonnen.nl

Stichting Het Zuid-Hollands Landschap en Natuurmonumenten hebben een ontwerp gemaakt voor de natuur in de Bonnenpolder.

Ga voor meer informatie naar www.natuurindebonnen.nl

Een nieuw fietspad aan de noordkant van het Staelduinse Bos.

Een flinke strook extra duin en bos wordt direct aan het Staelduinse Bos aangelegd. Je wandelt zo vanuit het bos de polder in.

→ Maassluis

1,4 kilometer nieuw fietspad.

De akkers worden door natuurboeren beheerd, natuurlijk zonder gif. Hier staat het straks vol met o.a. korenbloemen.

landschap, Natuurmonumenten en Natuurbegraafplaatsen Nederland maakt voor de Bonnenpolder. Hier zie je een samenvatting van het plan. Informatie, de tekeningen én de animatie naar onze website.

www.natuurindebonnen.nl

Geen natuurbegraafplaats in uniek, agrarisch cultuurgebied!

Actiegroep Zorgen om de Bonnen

Natuurbegraafplaats in de Bonnenpolder: fabels & feiten

Fabel: "Je zal niet veel merken van de begraafplaats."

De begraafplaats wordt 30ha (44 voetbalvelden) groot en is gepland langs het gehele fietspad naast het Staelduinse Bos en dwars door de polder langs de historische dijk. Er zullen 10.000 mensen begraven worden. Dit betekent op 30ha gemiddeld genomen om de zes meter een graf. Er zullen ook 10.000 begrafenisser, rouwstoeten en ceremonies plaats gaan vinden. Men zal in het overgrote deel van de polder geconfronteerd worden met deze activiteiten.

Fabel: "Het karakteristiek open polderlandschap blijft behouden."

Om natuurbegraven mogelijk te maken moet 30ha in de polder met anderhalve meter opgehoogd worden. Hiervoor is bijna een half miljoen kubieke meter grond nodig wat aangevoerd en uitgesmeerd moet worden door tienduizenden kiepwagens. Het karakteristieke gorzenlandschap zal worden begraven.

Fabel: "Een natuurbegraafplaats gaat de polder redden."

Er is geen sprake van een te redden polder. De polder is voor een groot deel al beschermd als landschappelijk waardevol gebied en de gehele polder volgens een ontwikkelplan. Industrie, woningbouw, windmolens en grootschalige vakantieparken zijn bijvoorbeeld uitgesloten. Hiervoor hoeft u dus niet bang te zijn.

Fabel: "Er zijn geen passende alternatieven voor het gebied."

Er zijn tal van leuke initiatieven mogelijk, denk hierbij aan een zorgboerderij, imkerij, mini-camping, streekwinkel, pluktuin en een natuurspeeltuin. Al dan niet in combinatie met akkers en boerenland.

De gemeente bepaalt nog altijd zelf wat wel en niet mag. Als de gemeente zich aan het opgestelde ontwikkelplan houdt zal er uiteindelijk vanzelf een leuk, passend initiatief volgen. Natuurbegraven is niet de enige mogelijkheid. Bovendien zullen de graven nooit geruimd worden. Dit betekent dat volgende generaties het gebied nooit meer ergens anders voor kunnen gebruiken. Kunnen wij deze eeuwige grondclaim aan hen verantwoorden?

Fabel: "Natuurbegraven in de Bonnenpolder is een verantwoorde en milieubewuste manier van begraven."

Een begraafplaats moet normaal gesproken aan bepaalde eisen voldoen, zoals: een ringsloot zodat niets de locatie kan verlaten, volledige drainage en aansluiting op het riool. Niets hiervan zal worden toegepast in de polder. Er is nauwelijks onafhankelijk onderzoek gedaan naar de gevolgen van medicijnresten, conserveermiddelen, protheses e.d. bij begraven in de natuur en zelfs geen enkel onderzoek naar de gevolgen voor de Bonnenpolder en aanliggende tuinderijen.

Fabel: "Een natuurbegraafplaats is in eerste instantie een natuurgebied waar men prima kan recreëren."

Dat zou in theorie inderdaad kunnen, realistisch is dat niet. De ervaring leert dat de meeste mensen dat prettiger vinden op een locatie zonder begraafactiviteiten en zonder bijbehorende (graf)stemming. Ook andersom gaat dit voor rouwende mensen ongemakkelijke situaties opleveren. Natuur is natuur, een begraafplaats is een begraafplaats.

Wees niet onbezonnen, wees zuinig op de Bonnen!

"En langs het tuinpad van mijn vader,
zag ik de hoge bomen staan.
Ik was een kind en wist niet beter,
dan dat het nooit voorbij zou gaan."

IN ONZE BONNENPOLDER

Gedicht

Laat de Hoekenezen niet in de steek zodat wij nog langer mogen en kunnen genieten van het weidse van onze mooie Bonnenpolder zonder lijken die het grondwater en de stilte van deze natuurrijke polder zeker zullen verpesten door een alom heersende grafstemming waar niemand op zit te wachten....

Gisteren...

Gisteren ontbeet ik hier de stilte.
Dauw leste mijn innige dorst.
De smaak aangengeld met 't zilte.
Een ontbijt, zo 'optima forma'
Is meer dan een droge korst.

Gisteren lunchte ik hier de stilte.
Hemelwater schoonde mijn lijf.
De warmte daarin verdreef de kilte.
Een lunch, zo 'puur natuur'
Dat is buiten kijf.

Gisteren dineerde ik hier de stilte.
Het avondrood fleurde mij op.
De avond viel, daarbij de windstilte.
Een diner 'a la natuur' zo op en top
En met mij, gingen ook de kippen op stok.

Vannacht,

Droomde ik hier zonder te waken.
Beelden zo vaag,
Richting de morgenstond.

Vanmorgen, ontbeet ik hier weer de stilte.
Dauw leste ook nu mijn innige dorst.
De smaak ook dit keer, aangengeld met 't zilte.
Een ontbijt, weer zo 'optima forma'
Is uiteindelijk meer, dan die bewuste droge korst.

En alles wat hier leeft

Begon te ontwaken,
De boer,
Zijn tractor, zijn uitgelaten hond.
Het vee
En ook een kudde schapen.
Blatend als mensen,
Die zich voortbewogen
Op wielen met een aantal spaken,
Draaiden hun beentjes,
Knap in 't rond.

Een boerenkar met stro

Werd aan de Bonnedijk gezet.
Geluid, muziek,
Dichters, dichtressen en prozaïsten kwamen.
Een enkeling van hen
Wist in de polder heg noch steg
Het is nu middag, met z'n allen samen
Wenst het bestuur, u, veel succes
Met het dichten en verhalen
Niet luisteren vandaag, is funest.

Dirk Tempelaar, Hoek van Holland

Verpacht het?

Graag zou ik Zuidhollands landschap en Natuurmonumenten willen verpachten of er wel goed is gekeken of de 30 hectare in de Bonnenpolder niet verpacht moet worden aan een biologisch landbouwbedrijf. Er zijn genoeg gemeenten waar dat heel goed gelukt is noem bijvoorbeeld natuurgebied de Meie bij Bodegraven.

Heidi Mol
Hoek van Holland

Natuurbegraven in de Bonnenpolder vind ik een zeer slecht plan

Naar mijn mening zijn wij (die nu leven) allemaal passanten die de aarde een tijdje mogen lenen, om deze vervolgens, na er goed voor gezorgd te hebben, weer door te geven aan onze (klein-) kinderen en volgende generaties. Dat doe je zeker niet door zo'n gebied van (voorlopig) 30 ha voor de eeuwigheid te gaan belasten door het vol te stoppen met stoffelijke overschotten. Wij hebben in mijn ogen domweg het recht niet om dit grote gebied voor de eeuwigheid als begraafplaats te bestemmen. Dat is nu letterlijk "over je graf heen ragen". Welk mooi etiketje je er ook op wilt plakken, het is en blijft een (enorme) begraafplaats. Er zijn genoeg reguliere begraafplaatsen en crematoria.

Natuur (ook natuur die je doorgeeft) is LEVEN en die belast je dus niet voor eeuwig met de

dood. Daarnaast is het maar zeer de vraag of het bij deze 30 ha zal blijven als deze "vol" zijn met stoffelijke overschotten. Op een bijeenkomst in de Hoekstee heb ik de vraag aan de initiatiefnemers gesteld. Zij konden die garantie allerminst geven: het zijn de "mensen van dan" die aan de hand van "de situatie van dan" beslissingen moeten nemen, daar kwam hun uitleg op neer en dat zegt mij meer dan genoeg... Het feit dat initiatiefnemers er bij voorbeeld niet voor terug deinsden (vlak voor de Raadsvergadering) een brief met ronduit misleidende informatie aan de Rotterdamse Gemeenteraad te sturen omtrent het aantal "hoekse" stemmen in de petitie tegen natuurbegraven wekt veel wantrouwen op voor wat betreft het vervolg in het traject. Daarnaast zijn er nog meer dan genoeg andere redenen om tegen natuurbegraven in de Bonnenpolder

te zijn.

Anderen zullen deze redenen in dit blad ongetwijfeld onder de aandacht brengen.

Het is mij in ieder geval zonder meer duidelijk dat het hier puur om het verdienmodel gaat en dat de natuur er door initiatiefnemers met de haren wordt bij gesleept om de plannen in een mooi jasje te kunnen gieten. Het hele plan is voor mij net zo geloofwaardig als dat een frisdrankenfabrikant zou beweren zijn producten op de markt te zetten uit bezorgdheid of de jeugd wel genoeg vocht binnen krijgt. Voorkom een nieuw debacle in HVH, en stem tegen natuurbegraven.

Dick Vermeulen
3151 KA Hoek van Holland

Tuin er niet in!

Mijn gezin en ik wandelen en fietsen vaak door de polder en genieten daar, vooral in de mooie lente en zomermaanden wanneer de polder in bloei staat met gewassen, enorm van! Het is één van de laatste stukken open gebied in Hoek van Holland en omstreken.

Onder andere daarom houd ik de ontwikkeling van een te realiseren natuurbegraafplaats al vanaf het begin nauwlettend in de gaten. In eerste instantie konden wij lezen op de website van Natuurbegeven Nederland b.v. hoe denigrerend zij spraken over de Bonnenpolder, het was maar een landbouwgebiedje dat er verpauwd bij lag. Zij zouden, samen met hun toen nog enige, partner Natuurmonumenten er wel even iets moois van maken met een natuurbegraafplaats van 80 ha. Natuurmonumenten, een financieel noodlijdende organisatie, doet hierin niets anders dan een geld bedrag ontvangen voor ieder verkocht graf in de Bonnenpolder in ruil voor hun "goede naam".

Dat natuurbegraven als ongewenst in het ontwikkelplan vast staat, wist Natuurbegeven Nederland bv te omzeilen, door te beloven dat zij in een open gebied zouden gaan begraven, zonder bomen. De opmerkingen over de Bonnenpolder schoten bij menig Hoekenees, die juist houden van en trots zijn op dit unieke agrarische cultuurgebied

in het verkeerde keelgat en zorgde voor veel weerstand, net als die enorme 80 ha. Op dat moment wordt lobby en advies bedrijf APPM om hulp gevraagd en vanaf dan verandert de hele aanpak; de Bonnenpolder is opeens een prachtig gebied, wat beschermt moet worden door hen en ze brengen het aantal ha wat bestemd is voor een begraafplaats terug naar 30 ha en zeggen in eerste instantie natuur te komen maken in de Bonnenpolder. Een trucje om sympathie te winnen onder de inwoners. Een grote poppenkast van Ateliers, gefotoshopte flyers, excursies en inloopavonden volgt om zogenaamd draagvlak onder de Hoekenezen te creëren. Het Zuid Hollands landschap heeft al heel lang de wens een strook langs het Staelduinse bos in haar bezit te krijgen, maar heeft hier geen geld voor. Natuurbegraven Nederland bv heeft ZHL een strook langs het Staelduinse bos en het aanliggende fietspad beloofd en zo werd ook het Zuid Hollands landschap belanghebbende. In deze strook zal dan ook o.a. begraven gaan worden en zo komen de initiatiefnemers hun afspraak om zonder bomen een begraafplaats aan te leggen niet na. Natuurbegraven Nederland bv betaald alleen het inrichten van hun begraafplaats. De rest van het 128 ha gebied moet nog door andere partijen bij elkaar geschaapt worden. Tijdens de inloopavond gaven zij aan deze partijen nog niet gevonden te hebben.

Veel mensen zien in gedachten een bos waardoor je nauwelijks iets zal zien van de begraafactiviteiten. Maar waar men niet bij stil staat is dat tegen de tijd de jonge aangeplante bomen een serieus bos zijn, je 20 jaar verder bent. Bovendien wordt er ook begraven in/ langs de dijk die midden in de polder ligt, waardoor er van alle kanten open zicht is op die begraafactiviteiten en is dat nu de sfeer die je wilt, wanneer je lekker gaat wandelen, fietsen en je hoofd leeg wilt maken in de polder? Tot slot willen de initiatiefnemers na meermaals vragen niet garanderen dat zij de begraafplaats nooit zullen uitbreiden in de toekomst. Zij hebben zelf aangegeven dat ze het op dit moment met die 30 ha financieel niet rond kunnen krijgen.

Binnenkort krijgt een derde van de Hoekse bevolking de enquête over deze plannen. Ik maak me zorgen om ons eens zo mooie Hoek van Holland. Na de strandhuisjes, de Hoekse lijn, windmolens en zonnepanelenpark wordt ons binnenkort toch niet ook nog de Bonnenpolder afgepakt?!

Beste mensen, laat je er niet intuïtief, trap niet in dit marketing geweld en stem NEE!

L. Ton
Hoek van Holland

Waarom zouden we het willen?

Een (natuur)begraafplaats in/op de Bonnenpolder? Waarom zouden we dat willen? Omdat er vraag naar is? Via mijn werk als hovenier op diverse begraafplaatsen in de randstad weet ik dat die belangstelling wel mee valt. Ik heb zelf meegeholpen met de aanleg van een natuurbegraafplaats in Gouda. Dat is inmiddels precies 3 jaar geleden en in die tijd zijn er welgeteld 12 mensen begraven.

De belangstelling voor begraven is trouwens al jaren aan het dalen. Op begraafplaats 'Nieuw Eykenduynen' in Den Haag liggen meer dan 3000 graven ongebruikt en dit aantal blijft stijgen. Of zouden we het willen omdat sommige mensen eeuwige grafstuk willen in de echte natuur? Echte natuur is in Nederland is een farce. Daarvoor zijn wij zo'n 500 jaar te laat geboren. Zeker in de randstad is het weinige groen wat we nog hebben zorgvuldig gepland en aangelegd. En bij de natuurbegraafplaatsen die al zijn aangelegd is het niet anders.

Persoonlijk vind ik dat een mens niet zou moeten willen om 30 vierkante meter van het schaarse groen wat we nog hebben voor eeuwig voor zichzelf op te eisen.

De natuurbegraafplaats in Gouda is aangelegd naast de bestaande begraafplaats 'Jsselhof'. Is netjes gedraineerd en alle vloeistoffen die vrijkomen worden via een persleiding afgepompt naar het riool. En zo hoort het ook op een moderne begraafplaats. In de Bonnenpolder zal dit niet gaan gebeuren zodat het onduidelijk is waar de vrijkomende lichaamsvloeistoffen -vaak met een ruime hoeveelheid chemicaliën- heen zullen spoelen. Ook bij de begraafplaats 'Hofwijk' in Rotterdam wordt een natuurbegraafplaats aangelegd. Netjes bij de bestaande begraafplaats zoals het hoort. De mogelijkheden voor een natuurgraf in de zuidelijke randstad zijn dus aan het groeien.

In mijn eerste regel schreef ik "in/op de

Bonnenpolder". Eigenlijk kan ik dat "in" wel weglaten want zoals de plannen er nu uitzien komt de begraafplaats écht op de polder te liggen. Een lichaam mag ni niet in het grondwater begraven worden dus het land zal met ongeveer 1,3 meter opgehoogd moeten worden. De aanvoer en verwerking van deze grote hoeveelheid grond veroorzaakt een onherstelbare bodemverdichting die gevolgen heeft voor dat land en de directe omgeving. Ervaring leert dat na het drastisch ophogen van een stuk land de grondwaterstand gaat stijgen wat ook weer gevolgen heeft voor de omgeving. Dit zijn de belangrijkste argumenten waarom ik tegenstander ben van de aanleg van een zogenaamde natuurbegraafplaats in de Bonnenpolder.

Gert Wols
Hoek van Holland

Luister naar bevolking

Aan de bewoners, tuinders grenzend aan deze polder en ontelbare liefhebbers van dit mooie natuurgebied,

Je zult maar een tuinbouwbedrijf exploiteren aan deze Bonnenpolder en dan moeten lezen dat er een bedrijf uit Den Bosch puur uit geldgevoel "lijken" in deze kostbare lees: zeer vruchtbare grond van De Bonnenpolder wil begraven en daarmee een deel (30 hectare) van deze polder wil bestemmen als natuurbegraafplaats.

De vele schadelijke sappen (lees: resten van medicijnen en ander ongerief) die uit deze lijken komen zullen de kwaliteit van het grondwater wat voor de tuinders van levensbelang is gaan ondermijnen. Dit gaat deze doelgroep kapitaal kosten! Wie gaat dat opheffen? Natuurbegraven Nederland steekt op dat moment natuurlijk zijn kop in het opgebrachte zand van De Bonnenpolder. Daar kun je op wachten!

Hoe kun je op het idee komen! Als men zich echt had verdiept in de historie van dit unieke stukje van Zuid Holland zou de uitkomst geweest zijn: "alle handen af van De Bonnenpolder"!

Lijken dien je te begraven op hiervoor aangelegde kerkhoven die in heel Nederland op meer dan voldoende plaatsen zijn aangelegd. En sommige daarvan bevinden zich ook nu al in hele mooie natuurgebieden!

De ondertekenaar van deze ingezonden brief is van mening dat je hiervoor in principe alleen onvruchtbare gronden moet aanwenden. Het economische voordeel hiervan is dat je deze gronden relatief goedkoop in handen kunt krijgen.

Terug naar De Bonnenpolder. Ik zelf woon al sinds 1972 in het Westland. Een unieke streek in Nederland waar met name op tuinbouwtechnisch gebied en alles wat daaraan gelieerd is unieke prestaties geleverd worden. Een streek waar ontzettend hard en niet alleen door de tuinders gewerkt wordt. Een gebied wat op velerlei terrein een voorbeeld is zou moeten zijn voor de rest van Nederland. Goede doelen acties scoren het hoogst met name in dit deel van ons koninkrijk!

Het Staelduinse Bos ligt als een long tussen dit unieke tuinbouwgebied (Het Westland) en De Bonnenpolder in. Overigens laat het onderhoud van dit bos ook veel te wensen over. Hier is al diverse malen o.a. door mij op gewezen maar men vertikt het om gevaarlijke situaties die er nog steeds zijn te verhelpen.

De Westlandse bevolking althans een groot deel ervan wil graag in het weekeinde veilig kunnen wandelen in dit qua oppervlakte kleine (bos) gebied. Zoals eerder opgemerkt zou ik met kleine kinderen momenteel daar niet graag gaan wandelen want de situatie van veel scheef hangende en met omvallen bedreigde bomen is zodanig dat het niet vertrouwd is. En dan opmerken dat kinderen alleen maar op de paden mogen lopen is natuurlijk een lacherij! Deze mensen zijn zelf waarschijnlijk nooit kind geweest! Het is wachten op een ernstig ongeval.....!

Zoals eerder al opgemerkt geniet een groot deel van de Westlanders, Hoekenezen en Randstedelingen e.a. ook van die hele bijzondere Bonnenpolder. Wandelen en fietsen is hier een weldaad! Een ieder die dit poldergebied wil aantasten begrijpt de ontstaansgeschiedenis niet van de Nederlandse landbouw. Dit is het laatste stukje open landbouwgrond in dit deel van Zuid Holland gelegen boven de Nieuwe Waterweg. Het voorheen unieke natuurgebied "De Beer" ten zuiden van dezelfde Nieuwe Waterweg is destijds puur uit economische motieven al aan de Rotterdamse haven opgeofferd. Uit welvaartsoverwegingen kan ik hier wel mee leven. Per slot van reden profiteert de BV Nederland (lees: schatkist) dus u en ikzelf hier elke dag optimaal van.

Maar de Bonnenpolder willen inruilen voor o.a. een natuurbegraafplaats onder het mom dat het geen mooi natuurgebied is, is hetzelfde als je kop in het zand steken! Laat je niks wijs maken! Dit bedrijf, Natuurbegraven Nederland uit Den Bosch wil alleen maar vaste voet aan de grond krijgen in de overbevolkte Randstad. Een ligplek in deze natuurbegraafplaats levert n.l. graf geld op.

Dat betekent voor het hele gebied al gauw vele tientallen miljoenen euro's!!

Met dit schrijven wil ik alle Hoekenezen, aanwonende- en aanliggende percelen van de tuinders, Westlanders e.a. die elk weekeinde opnieuw kunnen genieten van dit unieke gebied motiveren in actie te komen om te voorkomen dat "vreemde figuren" onze achtertuin gaan ruïneren voor eigen gewin!!

En zeker verwacht ik van de politiek in de deelgemeente Hoek van Holland, Rotterdam en ook van Westland dat men naar zijn eigen bevolking gaat luisteren.

De laatste tijd ben ik bij een paar vergaderingen van de gebiedscommissie geweest die o.a. over dit onderwerp gingen. Ik heb hier niet echt het gevoel gekregen dat deze vertegenwoordigers de belangen van haar bewoners willen dienen waarop in deze mail gewezen wordt. En juist daarvoor zijn ze aangesteld en mogen ze het woord voeren.

Ik wens iedereen met beslissingsbevoegdheid toe dat De Bonnenpolder voor deze streek behouden blijft in zijn huidige staat en dat hij zo ge(re)construeerd wordt door de huidige eigenaren dat één goede boer (ondememer) een goede toekomst voor hemzelf en zijn gezin kan realiseren. Met een beetje goede wil ook van de huidige eigenaren moet dit zeker mogelijk zijn. Dat zijn zij als erven van het bekende geslacht Van Rijckevorsel zeker aan deze (hun) unieke streek verschuldigd. Deze unieke geestgronden die zoveel welvaart in het Westland maar ook De Van Rijckevorsels hun vermogen heeft gebracht moeten zich realiseren als ze verkoop overwegen van hun landerijen dat ze hieraan niet zomaar uit puur geldelijk gewin aan voorbij kunnen gaan. Per slot van rekening heeft een goede landeigenaar ook de plicht zijn landerijen zodanig achter te laten dat de totale omgeving daar zijn vruchten van kan/zal plukken. En dat doe je in dat geval zeker niet met "lijken".

Albert van der Zijpp
(Westland)

Natuurbegraven NEE

Mooie luchten boven ruimtelijk groen
Oranje zonsopkomst
Mist in flieden over het land
Een schoonheid
Fietsen, wandelen, hardlopen, paarden en de boer
Laat het zoals het is
Laat de mist mooi blijven
Niet sinister

Geen polder om te herdenken
Geen plek voor zomaar iedereen
Grond innemen nooit verlaten
Een toekomst bepaald door hen
Zij hebben geen oor voor NEE
Als het verdienmodel van de polder op eeuwige grafurust rust
Dan is de polder dood

Onze kinderen vinden het akeilig
Graven in de polder
Buitenaf en alleen
Geen recreëren slechts ontwijken
Er met een grote boog omheen

De plannen zijn groots
De uitwerking vaag
De toekomst dus niet zeker
Geen doden in de polder
Geen begraven geen verdriet
Dit kan de polder echt niet dragen
Zo groot is de polder niet!

J. Dierink
Hoek van Holland

Wat levert het op?

Waarom zou je een unieke historische polder omvormen tot een natuurgebied waarvan dan weer een gedeelte afgesloten wordt voor publiek. De polder is ondanks particulier bezit via 2 fietspaden te doorkruisen. Wat levert een gedeeltelijk andere bestemming op in toekomst? Laat de natuur de natuur en er is al genoeg aangelegde natuur.

WHM de Bruijn
Hoek van Holland

Waarom tegen Natuurbegraafplaats?

Er zijn vele redenen om tegen de plannen voor een natuurbegraafplaats in de Bonnenpolder te stemmen. Voor mij zijn de voornaamste redenen (in willekeurige volgorde):

- Hoewel de Stichting Natuur Begraven Nederland al geruime tijd met dit plan bezig is, is er nog veel onduidelijk over hoe het terrein wordt ingericht
- Is meer dan potentieel 30.000 graven niet wat veel voor een dorpje met 10.000 inwoners?
- Door de omvorming van het huidige gebied naar het nieuwe plan wordt er heel veel grond verzet, opgehoogd, gegraven, enzovoort. Het bestaande ecosysteem wordt hierdoor om zeep geholpen
- Die nieuwe te maken "natuur" wordt erg mooi voorgeschoteld met vele soorten bloemen, planten en bomen. De vraag is, of deze wel willen groeien in ons grillige kustklimaat
- In 1 gebied recreëren en begraven is geen goede combinatie. Men gaat niet recreëren tussen graven
- Financiële haalbaarheid van het gehele plan is op zijn minst twijfelachtig. Is er wel zo veel animo voor natuurbegraven?
- Er zijn door Gemeente Rotterdam randvoorwaarden opgesteld, waarbinnen

(kleinschalige) activiteiten mogen worden ontplooid door derden in deze polder. Een begraafplaats wordt hierin expliciet uitgesloten. Toch is de Gemeente nu in onderhandeling met een partij, die voornemens is een grootschalige begraafplaats te realiseren.

-Begraven is voor "de eeuwigheid". Er kan dus nooit meer een andere bestemming worden gegeven aan dit gebied

-Waarom koopt Gemeente Rotterdam, of Provincie Zuid Holland deze polder niet op? De investering is niet hoog en er kan bijvoorbeeld duurzame landbouw worden gerealiseerd in de polder. De polder kan grotendeels blijven zoals die nu is.

-De enquête wordt nu alleen onder inwoners van Hoek van Holland gehouden. De polder grenst echter voor een groot deel aan Gemeente Westland. Waarom mogen inwoners van Gemeente Westland hun mening niet geven? Hopelijk gebruikt iedereen die gevraagd wordt voor de enquête zijn / haar gezonde verstand stemt tegen deze plannen. Dan kunnen ze voorgoed de prullenbak in.

Arend van der Kriff
Hoek van Holland

Onomkeerbare aantasting van uniek landschap

Voor de Bonnenpolder zijn plannen in de maak voor de aanleg van nieuwe natuur en een 'natuurbegraafplaats'. De natuurbegraafbranche ziet uiteraard louter voordelen. Wij kennen de gebruikte informatie en argumenten al wat langer. Ze roepen veel vragen bij ons op. Een daarvan willen wij graag met u delen.

De natuurbegraafbranche wijdt grote woorden aan de liefde waarvan natuurbegraven blij zou geven en de troost die het biedt aan de nabestaanden. Deze argumentatie stoort ons bijzonder. Het begraven van mensen op zogenaamde 'natuurbegraafplaatsen' is geen voorwaarde voor goede rouwverwerking. Het is een markt die welbewust wordt gecreëerd en waarmee grote financiële belangen zijn gemoeid. Wij kunnen onze overledenen even liefdevol begraven op de prachtige (park) begraafplaatsen, zoals Hofwijk in Rotterdam. Door dat te doen betonen we ook onze liefde aan de generaties die na ons komen. Want hoe liefdevol is het om onze klein- en achterkleinkinderen een land na te laten dat (eeuwig) vol ligt met stoffelijke overschotten?

In Rotterdam en het Westland staat open, niet bebouwde ruimte onder grote druk. De Bonnenpolder is een fraai, authentiek agrarisch cultuurlandschap en ligt ingeklemd tussen industrie en kassencomplexen. Dit gebied zou de biologische tuin van de Rijnmond kunnen worden. Waarom zouden we precies in dit gebied mensen gaan begraven? De enige reden daarvoor is dat natuurbegraven veel geld oplevert. Geld dat voor het overgrote deel in de zakken van de betreffende ondernemers verdwijnt.

Het is niet nodig. Natuurbegraven dient geen enkel zwaarwegend maatschappelijk belang. Laten we onze open gebieden – en dus ook de Bonnenpolder – vrijwaren van de onomkeerbare aantasting, verstoring en vernielingen die natuurbegraven met zich meebrengt.

Zie ook : <http://natuurbegraafplaats-waaronniet.nl/nieuws> (Zorgen om de Bonnen)

Stichting Natuurbegraafplaats-waaronniet.nl
Th. Sandberg, secretaris

Objectief ter discussie

Ond. Natuur begraven in Bonnepolder te Hoek van Holland.

Tijdens mijn tientallen jaren durende loopbaan heb ik in mijn functie als projectmanager veel kapitaalprojecten besteksgereed gemaakt, aanbesteed en vervolgens laten realiseren. De meest cruciale fase hierbij is de basis informatie waarbij subjectief voor- en nadelen worden geïnventariseerd, waarvan op basis van dergelijke gemotiveerde gegevens de projecten wel of niet werden opgestart.

Bovengenoemde subjectieve start-inventarisatie !!! heeft betreffende het bestemmingsplan voor Hoekse polders, inclusief natuurgraven, tot mijn verrassing Natuur Begraven Nederland b.v., evenals Stichting Het Zuid-Hollands Landschap, maar ook de vereniging Natuurmonumenten Nederland, tot zover mij bekend in het openbaar verzuimd inzage over dergelijk belangrijk besispunt te geven. Hierbij is onder meer een belangrijk aspect dat er naast de visuele verontreiniging van bodemverhoging, ook verontreiniging van het grondwater zal ontstaan. Met diverse kunststof waterleidingen in en nabij onderhavig gebied, zal ongetwijfeld permeatie plaatsvinden waarbij uiteindelijk het drinkwater zal worden verontreinigd.

Een situatie waar inspectie volksgezondheid beslist niet mee akkoord zal gaan. Ook het huidige fraaie vogelbestand zal met dergelijke

ontwikkelingen negatief worden verstoord.

Dat de gebiedscommissie heeft besloten alvorens een definitief standpunt over de Bonnepolder in te nemen een referendum te laten houden, is in principe prima idee, maar een referendum: is een stemming, rechtstreeks door het volk en dus niet via gekozen volksvertegenwoordigers, over een bepaalde politieke kwestie. Ter voorkoming van misverstanden: onder "Volk" wordt hierbij verstaan "de gezamenlijke betreffende bewoners, dus ook buiten de gemeentegrenzen van Hoek van Holland". Ik heb tot mijn oprechte verbazing begrepen dat slechts c.a. 1/3 van de hoekenezen een uitnodiging krijgt om met dergelijke enquête mee te doen. Deze (gedeeltelijke) enquête wordt uitgevoerd door het bureau Onderzoek & Business van de gemeente Rotterdam. Ook hierbij toch wel weer verrassend, een onderzoek van de gemeente over de gemeente. Dat moet je van jezelf niet willen, want ook hierbij staat uiteraard objectiviteit ter discussie. Duidelijk zal zijn dat onder meer op basis van bovengenoemde punten ik voorsnog beslist geen voorstander ben om natuurgraven in de Bonnepolder toe te staan.

Ing. HC Blankers.

Waarom?

Hoewel ik een groot voorstander ben van begraven in de natuur, is het voor mij een raadsel waarom dit in de Bonnepolder zou moeten gebeuren.

Bij natuurgraven denk ik aan een mooi gebied, waar af en toe een gedenksteen aan geeft dat hier iemand ligt begraven. Ik denk dan niet aan een commercieel georganiseerd massagraf, waarvoor eerst een gebied moet worden afgegraven om het daarna weer op te hogen.

Het grote aantal graven, of het er nu tien- of dertigduizend zijn heeft niets meer te maken met natuurgraven. Er zijn andere manieren om de Bonnepolder te gebruiken.

Kortom alleen al de massaliteit maakt de Bonnepolder als begraafplaats ongeschikt.

Met vriendelijke groet,
Conny van der Hoek

De Bonnepolder laten zoals deze is?

Zeker, maar hoe lang kan dat nog? De erven van Rijkevorsel, van wie het grootste deel van de polder in bezit is, willen van de grond af.

Het plan van Natuurmonumenten, het Zuid-Hollands landschap en de Stichting Natuurbegraven biedt een reële mogelijkheid om dit mooie gebied tot ver in de toekomst te behouden. De website www.natuurindebinnen.nl geeft een duidelijk beeld van de plannen en ontkracht veel van de verontruste argumenten die tegenstanders van natuurbehoud in de Bonnepolder naar voren brengen. Kent u de doelstellingen van Natuurbegraven, het Zuid-Hollands landschap en Natuurmonumenten?

Of, heeft u vertrouwen in mensen die borden met doodskoppen plaatsen? De gemeente Rotterdam, die Landall de gelegenheid geeft om de duinen van Hoek van Holland vol te storten met vakantiehuisen?

Voelt u liever voor een projectontwikkelaar die luxe woningen bouwt in de Bonnepolder, een kartbaan aanlegt of een veld zonnepanelen?

Aan u de keus.

Aart Hooimeijer
Hoek van Holland

Geen bezwaar

Als inwoner van De Hoek heb ik geen enkel bezwaar tegen een herinrichting van de polder, zolang die maar maar mooier en beschikbaar wordt/blijft voor de bewoners. Ben bij een voorlichtingsbijeenkomst geweest en vind het een goed plan.

Fred van der Windt

Natuur versterkt

Wij Beste dames en heren,

Wij zitten namens de leden van Natuurmonumenten Zuid-Holland in de ledencommissie. Wij kijken altijd mee met de plannen van Natuurmonumenten en opereren onafhankelijk van bestuur en directie. Onze commissie was nieuwsgierig naar de mening van de leden over het ontwikkelen van nieuwe natuurgebieden in combinatie met natuurgraven. Past dit binnen het werk dat Natuurmonumenten moet doen, namelijk het beschermen en versterken van de natuur in Nederland? Om ook echt namens de leden te kunnen spreken, vroegen wij eind 2017 de leden van de klankbordgroep Zuid-Holland hun mening over dit onderwerp. De resultaten zijn duidelijk. 72% van de respondenten geeft aan dat het een goed idee is om 128 hectare landbouwgrond aan te kopen om een natuurgebied te creëren met daarin ruimte voor 30 hectare natuurbegraafplaats.

Voor ons als ledencommissie werd duidelijk, veel leden van Natuurmonumenten steunen dit plan. En vandaar dat ook wij, als kritisch orgaan van Natuurmonumenten, hierbij van harte onze steun willen uitspreken voor het plan van de drie partijen.

De ontwikkeling van de 128 hectare natuur in de Bonnepolder met daarin ruimte voor 30 hectare natuurgraven is goed voor het open houden van het landschap. Bovendien creëert het veel nieuwe wandelen en fietspaden en bovenal zorgt het er voor dat de natuur in Hoek van Holland flink beschermd en versterkt wordt! Hou je van de natuur, dan steun je dit plan.

Astrid Franken & Wilfred Haaijer
- Ledenvertegenwoordigers
Natuurmonumenten Zuid-Holland

Natuurgraven: een lucratief verdienmodel

In Nederland is er belangstelling voor natuurgraven. Op een aantal plekken in Nederland zijn de laatste jaren natuurbegraafplaatsen geopend. De bedrijven die een graf op een natuurbegraafplaats aanbieden, presenteren het als laatste rustplaats "in harmonie met de natuur" en "in één keer alles geregeld". Maar is dat wel zo?

Natuurgraven Nederland (NBN) is een commercieel bedrijf uit 's-Hertogenbosch, dat stukken land koopt en vervolgens deze grond in de vorm van graven aan mensen in leven met (forse) winst verkoopt. Het bedrijf wil in de Bonnepolder, in Hoek van Holland, gemeente Rotterdam, de grootste natuurbegraafplaats van Nederland realiseren: 30 hectare en 10.000 graven, oftewel zo'n 60 voetbalvelden met om de 5 meter een graf. De Bonnepolder is echter aangewezen als een natuur- en recreatiegebied. Een commercieel bedrijf heeft niet als eerste doel om de natuur en de biodiversiteit te verbeteren, maar het maken van winst. Bovendien zitten recreanten niet te wachten op de vele begrafenistoete in het gebied. Fietsen en wandelen over een begraafplaats is een andere beleving dan fietsen in een recreatiegebied.

Is begraven in de natuur op een "natuurbegraafplaats" inderdaad zo natuurvriendelijk en probleemloos als door het bedrijf in samenwerking met

Natuurmonumenten wordt gepresenteerd? In het ontwikkelplan van de gemeente Rotterdam is vastgelegd dat een natuurbegraafplaats in de Bonnepolder ongewenst is. Bovendien moet de Bonnepolder minimaal met een meter worden opgehoogd om een natuurbegraafplaats te kunnen realiseren en om te voldoen aan de Wet op de Lijkbezorging. De lijken komen anders onder water te liggen, wat verboden is. In de provinciale Visie Ruimte en Mobiliteit staat dat een deel van de Bonnepolder is bestemd als 'strategische reservering natuur'. Omdat het gaat om een landschappelijk en ecologisch kwetsbaar gebied, zijn daar niet zomaar andere activiteiten mogelijk.

Als antwoord op schriftelijke vragen van de Partij voor de Dieren in Zuid-Holland geeft de provincie aan dat de plannen voor een natuurbegraafplaats nog in de ideeefase zitten. De toetsing van een concreet plan aan provinciale regelgeving is op dit moment nog niet aan de orde. De Visie Ruimte en Mobiliteit sluit de aanleg van een natuurbegraafplaats in de Bonnepolder niet op voorhand uit, mits het ontwerp rekening houdt met de specifieke waarden van het gebied en bijdraagt aan de ruimtelijke kwaliteit. Ook zijn de plannen niet in overeenstemming met het bestemmingsplan van Rotterdam vanwege de eerder genoemde recreatieve bestemming van de Bonnepolder.

Onderzoeksinstituut Alterra geeft in haar rapport 'Terug naar de natuur' aan dat natuurgraven minder natuurlijk is dan beoogd, omdat het gaat om een inbreng van gebiedsvreemd 'materiaal'. Ons lichaam bevat onder andere cadmium, kwik, resten van medicijnen en conserveringsmiddelen en soms protheses. Ook prof. dr. Lucas Reinders van de Universiteit van Amsterdam benadrukt de nadelen van natuurgraven voor de natuur en het milieu. Zo zal er sprake zijn van uitbreiding van infrastructuur en gebouwen, begrafenisactiviteiten, activiteiten in de bodem en toename van verkeer. Bovendien zijn de grafrechten voor eeuwig. Er wordt alleen niet verteld wie die grafstuk gaat garanderen. De bedrijven zelf in elk geval niet. Die vertrekken op het moment dat de grafrechten zijn verkocht. Zij schuiven de verantwoordelijkheid voor het verdere beheer af op de eigenaar van de grond. En als die - om wat voor reden dan ook - in gebreke blijft, zal de gemeente het grafrecht onderhoud op zich moeten nemen.

Conclusie: natuurgraven is in dit geval een lucratief verdienmodel dat ten koste gaat van natuur en recreatie en is dus een niet-gewenst ontwikkeling.

Carla van Viegen
Fractievoorzitter Partij voor de Dieren
Provinciale Staten Zuid-Holland

Natuurbegraafplaats

Ik ben voor het tot uitvoering brengen van het plan natuur in de Bonnepolder, waarbij de Natuur begraafplaats het financieel mogelijk maakt om het onderhoud van het gebied te financieren. Hierdoor komt er dichtbij een mooi natuurgebied, waar mens en natuur elkaar kunnen ontmoeten en dat aansluit op fiets/wandelmogelijkheden vanaf strand, en waterweg en het gebied achter Maasdijk en richting Maassluis.

Ik ben voorstander van de Natuur begraafplaats! Als Nederland heb je het voorrecht om autonomie en de keuze te kunnen maken over hoe je je leven wil leven, hoe en waar je wil sterven, bv thuis, of in een hospice. Of je begraven wil worden of gecremeerd, waar je je as wil laten uitstrooien, of je as in een urn wil laten bijzetten op de begraafplaats of thuis bij nabestaande.

Wat mij betreft hoort hierbij ook de keuze om je te laten begraven op een natuurbegraafplaats. Waar je niet na een x aantal jaar wordt opgegraven, maar waar je volledig tot stof kan vergaan. Deze natuurbegraafplaats maakt het voor inwoners in de regio Nieuwe Waterweg Noord, Midden Delfland, Westland en Hoek van Holland mogelijk.

Met vriendelijke groet Trienke de Jong-Berkhout

Natuur wordt juist aangetast

Natuurbegraven NL, Natuurmonumenten, Het Zuid-Hollands Landschap en Rotterdam gaan over lijken

Een groot aantal Hoekenezen maakt zich zorgen om de toekomst van onze -voor een ieder- toegankelijke en natuurlijke Bonnenpolder. Dit omdat er vanuit Rotterdam sprake is om er een natuurbegraafplaats aan te leggen, waardoor de natuur juist wordt aangetast al wil men ons laten geloven dat dit niet het geval is. Als wij voor stemmen gaat de Bonnenpolder flink op de schop omdat de polder met anderhalve meter aarde opgehoogd dient te worden.

Ik heb er op mijn website (www.dehoekeneesonline.nl) bijna dagelijks over geschreven en velen met mij op social media. Uiteraard zijn er ook voorstanders voor het idee natuur begraven, maar als je eenmaal dood bent lig je aan de Kerkhofweg ook rustig en wordt alles rondom je plekkie keurig onderhouden door een tuinman en dat is in de polder straks wel anders. Ondanks een eeuwigdurende rustplaats zijn uw nabestaanden u aldaar wellicht snel vergeten. Natuurbegraven in Nederland is een hype, maar men vergeet erbij te vermelden dat grote stukken natuurschoon onbruikbaar zijn voor recreatie of iets anders waar dan behoefte aan is.

Gelukkig zijn er ook Hoekenezen die zich inzetten om dit alles niet te laten gebeuren en Rotterdam te houden aan het goedgekeurde

bestemmingsplan. Zoals u inmiddels weet is onze gebiedscommissie eveneens verdeeld, dus klaar om deze plannen toch door te drukken. Maak dus in grote getale gebruik van uw stemrecht en laat die kans niet aan u voorbij gaan, want berouw komt na de zonde en is onherroepelijk. Lees uw enquêteformulier dus goed en laat het ook tot u doordringen. Men zegt dat u inspraak heeft in deze plannen, maar is dat ook zo? Laat vooral uw stem horen en zeg nee als u tegen een natuurbegraafplaats bent in onze mooie Bonnenpolder!

De gemeenteraad van Rotterdam is blijkbaar dol op de zogenaamde addertjes, die huizen onder het gras van een mogelijk aan te leggen natuurbegraafplaats, want de bevestiging over de uitslag (lees: de conclusie van de gemeenteraad) of er wel of geen natuurbegraafplaats in onze polder komt, wordt over de gemeenteraadsverkiezingen heen getild. U bent vanaf nu dus gewaarschuwd. Dat de voorstanders in Rotterdam ook bang zijn om minder stemmen te krijgen laat zich raden! Natuurbegraven NL, Natuurmonumenten, Het Zuid-Hollands Landschap en Rotterdam gaan over lijken. Als u mij op de man af vraagt wordt het Ja of Nee? Dan is mijn antwoord: "Die natuurbegraafplaats komt er. Links of rechtsom!"

Dirk Tempelaar
Hoek van Holland

Ons uitzicht

Wij zijn bewoners die kijken op de Bonnenpolder.

Dit enige unieke, bijzondere en nostalgisch agrarisch gebied wat nog overgebleven is. Dat moet nu verdwijnen door GELDWOLVEN!!!!!! De organisatie die het land wilt kopen, gaan letterlijk over lijken. Als het "natuur" genoemd wordt dan mag men gelijk alles blijkbaar. Bij 10.000 lijken die begraven worden heb je 1.000.000 kilo afval in de aarde en het grondwater (10.000 x 100 kg).

Want de meeste lichamen bevatten medicijnen resten, metalen prothesen en kunstgebitten. Terwijl wij als agrariër overal op gekeurd worden qua milieu!! Dit kan en mag dan zomaar. Klinkt niet echt geloofwaardig tegen over natuur, milieu en de maatschappij. Waarom is het voor eeuwig een stuk grond af te staan aan lijken? Dus men kan er in de toekomst helemaal niks meer mee. Dat is dan wel erg kostbaar.

Wie gaat dat dan onderhouden en bekostigen? Wij denken dat dit dan door gemeenschapsgeld

(belastingen) dus van U en mij wordt gedaan! Wat als iedere aardbewoner over de hele wereld een stukje grond voor zichzelf claimt? Waar moeten dan onze kinderen, klein- en achterkleinkinderen wonen en leven als we de grond niet meer kunnen gebruiken? Laat de Bonnenpolder zoals hij is. Met zijn beesten, vogels en agrarische producten. Nederland is beroemd om zijn weidevogels en daar heb je wel weide voor nodig. Geen struikgewassen, stekels enz, want daar halen die vogels niet hun eten uit. Want één ding is zeker natuur is een visuele cirkel en daar heeft men wel een agrariër bij nodig.

Onze visie is GEEN NATUURBEGRAVEN in de BONNENPOLDER!!!!!!!

Met vriendelijke groet,
Mijnje, Edwin, Rik, Arjo en John van der Knaap
Van V.O. F. Van der Knaap - Overkleef

Tegen

Mijn reden om bezwaar te hebben tegen een natuurbegraafplaats in de Bonnenpolder is, dat er al zoveel ruimte door mensen (levend of dood) wordt in genomen in de natuur. De Bonnenpolder is een prachtig gebied, vol met allerlei dieren en gewassen, laat dat zo blijven. Waarom moet

de mens dit ook weer toe-eigenen. Laat de Bonnenpolder zoals het is.

Met vriendelijke groet
Ingrid Manse

Respectvol omgaan met alle waarden

Ik ben een echte Hoekenees en geboren en getogen in de Bonnenpolder. Ik ben grootgebracht met respect voor de ontstaansgeschiedenis en ben me altijd bewust geweest van het unieke authentieke karakter van dit gebied. Des te meer bebouwing er in de omgeving kwam, des te belangrijker werd de openheid van de Bonnenpolder. Gelukkig werd en wordt het natuur- en landschappelijke karakter van de polder al decennia beschermd door het bestemmingsplan "Hoek van Holland - Buitengebied Oost". In het begin van deze eeuw was er sprake van een voorontwerp-bestemmingsplan "Hoek van Holland - Landelijk Gebied" en ook daarin werden deze belangrijke waarden beschermd. Helaas is dit voorontwerp om onduidelijke redenen nooit verder in procedure gebracht.

Met de ontwikkeling van mijn bedrijf ben ik me ook altijd bewust geweest van enerzijds de beperkingen die de polder heeft voor moderne grootschalige landbouw, maar anderzijds ook de kansen en mogelijkheden die hier liggen voor biologische landbouw, agrarisch natuurbeheer en wat nu "stadslandbouw" wordt genoemd, oftewel de directe verkoop van de op het eigen bedrijf voortgebrachte producten aan de consument. Daarnaast lagen er kansen voor een kleinschalige zorgfunctie met dagbesteding, natuur- en milieueducatie en aan de landbouw gerelateerde recreatieve activiteiten. Dit alles paste ook in de aanweziging van een deel van de Bonnenpolder tot Ecologische Hoofdstructuur (nu Natuurnetwerk Nederland geheten). Voorts paste het ook in de verschillende groenstructuurplannen van de overheid sinds het midden van de jaren '90 van de vorige eeuw. Met mijn bedrijf was ik klaar voor de toekomst die de overheid voor ogen had met de Bonnenpolder. Naast mijn bedrijf had ik ooit een maatschappelijke bijdrage geleverd in het lokale bestuur van Hoek van Holland en met mijn bedrijf droeg ik mijn steentje bij aan het realiseren van de gewenste publieke doelen. Er moest vooral

vertrouwen zijn dat de overheid zelf met de bestuurlijke instrumenten die men ter beschikking heeft óók zijn bijdrage zou leveren aan deze door haar gewenste publieke doelen. Met een bestuurlijke besluit van 21 december 2005 werd er een ontwikkelingsrichting voor de Bonnenpolders bepaald en met het bestuurlijke besluit van 21 september 2006 werd het Gebiedsontwikkelingsplan De Bonnen vastgesteld. Er moest vertrouwen zijn in de lokale overheid.

Dit vertrouwen is enorm beschaamd. Bij de deal tussen de gemeente Rotterdam en de Erven van Rijckevorsel over de aankoop van de gronden voor wat nu de Hoekse Baan wordt genoemd is de uitvoering van het integrale gebiedsontwikkelingsplan opgeofferd. Het bleek dat we op het verkeerde been waren gezet door de Erven van Rijckevorsel, maar vervolgens werden we in de steek gelaten door de overheid. Er kwam geen integrale oplossing voor de problemen in de Bonnenpolder. Er kwam géén robuuste verbetering van de waterhuishouding, géén "nieuwe" natuur, géén verbrede en duurzame landbouw en géén verbeterde recreatieve ontsluiting. Dit alles werd in het onderhandelingsproces door de gemeente ingeleverd om alsnog een minnelijke verwerving van de gronden voor de nieuwe ontsluitingsweg van Hoek van Holland mogelijk te maken. Ondertussen was er wél een warme bestemming ontstaan op de gronden in de Bonnenpolders. Het onderzoek van de Rekenkamer Rotterdam heeft aangetoond hoezeer er met de regievoering door de overheid sprake is geweest van "gemodder in de polder". Het ontbreken van een adequate publieke strategie om de gestelde publieke doelen te realiseren heeft geleid tot de actuele situatie in de Bonnenpolder.

Op 21 december 2005 werd er niet naar ons geluisterd door de toenmalige deelgemeenteraad van Hoek van Holland. Het door ons voorgestelde scenario met natuur, landschap, landbouw en recreatie werd verworpen ten faveure

van de wens van de Erven van Rijckevorsel die de publieke partijen een raad voor ogen had gedraaid met een ontwikkelingsscenario met landgoederen. Uiteindelijk is het autonome scenario publiekheid geworden. Deze geschiedenis is te lezen op de website van de Stichting de Bonnen bij het hoofdstuk "Gebiedsvisie". De geschiedenis dreigt zich nu te herhalen. Er wordt wéér niet naar ons geluisterd. Ditmaal hopen de Erven van Rijckevorsel het dubbele van de agrarische waarde te vangen met de verkoop aan Natuurbegraven Nederland B.V. en wederom wordt er gesteld dat dit de enige mogelijkheid is om alsnog een aantal publieke doelen in onze polder te realiseren. Het is echter nonsens om te beweren dat er op de 128 hectare van deze grootgrondbezitters geen rendabel, duurzaam en verbreed landbouwbedrijf is te exploiteren. Het vraagt echter wel een overheid die de vastgoedspeculanten de pas afsnijdt en vasthoudt aan de huidige bepalingen van het bestemmingsplan. Het vraagt voorts een overheid die alle beschikbare bestuurlijke instrumenten benut om de ooit gestelde publieke doelen te behalen. Het vraagt tevens een overheid die oer en oog heeft voor de opvattingen van de eigen bewoners en ondernemers en deze niet uitlevt aan investeerders van buitenaf.

In het Ambitiedocument Oranjabonnen zijn de in het verleden gestelde publieke doelen herhaald. Helaas is daarbij wederom verzuimd een goede strategie op te stellen om deze publieke doelen ook daadwerkelijk te realiseren. In het Ontwikkelplan Oranjabonnen is een natuurbegraafplaats tot "ongewenste functie" verklaard. Het is dus belangrijk dat de overheid standvastig, daadkrachtig, doortastend en slagvaardig deze bestuurlijk vastgestelde kaders bewaakt en uitvoering geeft aan de genomen besluiten. Helaas gaat men "zwalken" en zoekt men naar wegen om medewerking te verlenen aan deze natuurbegraafplaats. Dat getuigt van weinig respect en zorgvuldigheid jegens de partijen die

hebben geparticipeerd bij de totstandkoming van deze besluiten en vertrouwen hebben gesteld in de overheid bij de uitvoering hiervan. Het getuigt evenmin van respect jegens de direct betrokken inwoners en ondernemers in en rond de Bonnenpolder om naar argumenten te gaan zoeken om alsnog de keuze voor een natuurbegraafplaats te rechtvaardigen. Het getuigt voorts van weinig respect voor partijen die een alternatief hebben dat wél past binnen de oorspronkelijke doelstellingen, maar niet bereid zijn het dubbele van de agrarische waarde te betalen. Hiermee ondergraft de overheid zelf het vertrouwen dat in de overheid gesteld moet kunnen worden door burgers en ondernemers die hun bijdrage willen leveren in het behalen van maatschappelijke resultaten. Als er bij de overheid slechts respect is voor het financiële kapitaal en niet voor het menselijke kapitaal ondermijnt de overheid haar eigen geloofwaardigheid. Men geeft zichzelf als bestuurder of volksvertegenwoordiger een brevet van onvermogen als men wankelt onder de financiële druk en het publieke belang ondergeschikt maakt aan het private belang van investeerders van buitenaf. Men verliest het respect dat nodig is om als bestuurder of volksvertegenwoordiger te kunnen functioneren als men de bewoners in en rond de Bonnenpolders verloochent en een dubbele moraal toont door hen op afstand te willen zetten met een enquête. Het lijkt op respect voor de opvattingen van héél Hoek van Holland, maar het toont vooral minachting voor de mensen die direct met de gevolgen van de wens van de vastgoedlieden worden geconfronteerd. Het lijkt op democratie, maar een beschavingsniveau wordt ook gekenmerkt door de wijze waarop men respectvol met medemensen en "waarden" omgaat, ook als het "natuur - en landschappelijke agrarische waarden" betreft.

Leen Vreugdenhil